

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. gegužės 16 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvė teikti paslaugas – Finansinių priemonių rinkos – Direktyva 2014/65/ES – 3 straipsnis – Direktyvos 2014/65/ES taikymo išimtis – Investavimo tarpininkas, kuriam taikoma išimtis – Valstybės narės teisės aktai, draudžiantys šiam tarpininkui perduoti klientų pavedimus kitoje valstybėje narėje įsteigta investicinei įmonei“

Byloje C-695/22

dėl *Městský soud v Praze* (Prahos miesto teismas, Čekijos Respublika) 2022 m. spalio 26 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2022 m. lapkričio 10 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Fondee a.s.

prieš

Česká národní banka

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas E. Regan, teisėjai Z. Csehi, M. Ilešič, I. Jarukaitis ir D. Gratsias (pranešėjas),

generalinis advokatas G. Pitruzzella,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Fondee a.s.*, atstovaujamos *advokát* J. Šovar,
- *Česká národní banka*, atstovaujamo P. Krutiš ir J. Spiryt,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos J. Očková, M. Smolek ir J. Vlácil,
- Suomijos vyriausybės, atstovaujamos M. Pere,

* Proceso kalba: čekų.

– Europos Komisijos, atstovaujamos C. Auvret, M. Mataija ir P. Němečková,
susipažinęs su 2023 m. lapkričio 14 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2002/92/EB ir Direktyva 2011/61/ES (OL L 173, 2014, p. 349), 3 straipsnio 1 ir 3 dalių, siejamų su jos 34 straipsniu, ir SESV 56 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp *Fondee a.s.* ir *Česká národní banka* (Čekijos nacionalinis bankas, Čekijos Respublika) dėl baudos, kurią jis skyrė *Fondee* už draudimo perduoti klientų pavedimus dėl investicinių priemonių kitoje nei Čekijos Respublika valstybėje narėje įsteigtam vertybinių popierių prekiautojui pažeidimą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Kaip matyti iš Direktyvos 2014/65 1 straipsnio 2 dalies a punkto, joje nustatyti investicinėms įmonėms taikytini veiklos leidimų išdavimo ir veiklos sąlygų reikalavimai.
- 4 Šios direktyvos 3 straipsnio „Neprivalomos išimtys“ 1 ir 3 dalyse numatyta:

„1. Valstybės narės gali pasirinkti netaikyti šios direktyvos asmenims, kurių atžvilgiu jos yra buveinės valstybės narės, jeigu tų asmenų veiklai išduotas leidimas ir ta veikla yra reguliuojama nacionaliniu lygmeniu, ir tie asmenys:

<...>

b) negali teikti jokių investicinių paslaugų, išskyrus pavedimų, susijusių su perleidžiamais vertybiniais popieriais ir (arba) kolektyvinio investavimo subjektų investiciniais vienetais, priėmimą bei perdavimą ir (arba) su tokiomis finansinėmis priemonėmis susijusių konsultacijų dėl investicijų teikimą; ir

c) teikdami tas paslaugas, gali perduoti pavedimus tik:

i) investicinėms įmonėms, turinčioms leidimą vykdyti veiklą laikantis šios direktyvos;

<...>

3. Asmenys, kuriems ši direktyva netaikoma pagal 1 dalį, negali naudotis laisve teikti paslaugas arba vykdyti veiklos arba steigti filialų, kaip numatyta atitinkamai 34 ir 35 straipsniuose.“

5 4 straipsnio „Terminų apibrėžtys“ 1 dalyje nustatyta:

„Šios direktyvos tikslais vartojamos šios terminų apibrėžtys:

1) investicinė įmonė – bet kuris juridinis asmuo, kurio nuolatinis darbas ar veikla yra profesionalus vienos ar daugiau investicinių paslaugų teikimas trečiosioms šalims ir (arba) vienos ar daugiau investicinių veiklų atlikimas.

<...>

2) investicinės paslaugos ir veikla – I priedo A skirsnyje išvardytos paslaugos ar veikla, susijusios su bet kuriomis I priedo C skirsnyje išvardytais priemonėmis.

<...>

46) biržinis fondas – fondas, kurio bent vienos klasės vienetais ar akcijomis prekiaujama visą dieną bent vienoje prekybos vietoje, kurioje yra bent vienas rinkos formuotojas, kuris imasi veiksmų, kad užtikrintų, jog fondo vienetų ar akcijų kaina prekybos vietoje reikšmingai nesiskirtų nuo jos grynosios turto vertės ir atitinkamais atvejais nuo jos orientacinės grynosios turto vertės;

<...>“

6 Tos pačios direktyvos 5 straipsnio „Veiklos leidimo reikalavimas“ 1 dalyje numatyta:

„Kiekviena valstybė narė reikalauja, kad reguliariai ar profesionaliai teikti investicines paslaugas ir (arba) vykdyti investicinę veiklą būtų leidžiama tik iš anksto gavus leidimą, išduotą laikantis šio skyriaus. Tokį leidimą išduoda buveinės valstybės narės kompetentinga institucija, paskirta vadovaujantis 67 straipsniu.“

7 Direktyvos 2014/65 34 straipsnio „Laisvė teikti investicines paslaugas ir vykdyti veiklą“ 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad kiekviena investicinė įmonė, gavusi veiklos leidimą ir prižiūrima kitos valstybės narės kompetentingų institucijų, laikydamasi šios direktyvos, o kredito įstaigos, laikydamasi [2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2002/87/EB ir panaikinamos direktyvos 2006/48/EB bei 2006/49/EB (OL L 176, 2013 6 27, p. 338)], galėtų savo teritorijose laisvai teikti investicines paslaugas ir (ar) vykdyti investicinę veiklą, taip pat teikti papildomas paslaugas su sąlyga, kad tokias paslaugas ir veiklą apimtų jų veiklos leidimas. Papildomos paslaugos gali būti teikiamos tik kartu su investicinėmis paslaugomis ir (ar) veikla.

Valstybės narės netaiko tokiai investicinei įmonei ar kredito įstaigai jokių papildomų reikalavimų dėl klausimų, kuriuos reglamentuoja ši direktyva.“

8 Iš minėtos direktyvos 67 straipsnio 1 dalies matyti, kad kiekviena valstybė narė paskiria kompetentingas institucijas, atsakingas už kiekvienos šioje direktyvoje numatytos funkcijos vykdymą.

- 9 Tos pačios direktyvos I priedo, kuriame pateiktas paslaugų, veiklos ir finansinių priemonių sąrašas, A skirsnio, susijusio su investicinėmis paslaugomis ir veikla, 1 punkte minimas „pavedimų, susijusių su viena ar daugiau finansinių priemonių, priėmimas ir perdavimas“. Šio priedo C skirsnio, susijusio su finansinėmis priemonėmis, 3 punkte minimi „kolektyvinio investavimo subjektų investiciniai vienetai“.

Čekijos teisė

- 10 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos redakcijos *Zákona č. 256/2004 Sb. o podnikání na kapitálovém trhu* (Įstatymas Nr. 256/2004 dėl veiklos kapitalo rinkoje; toliau – Kapitalo rinkos įstatymas) 4 straipsnio 2 dalies a ir e punktuose tarp pagrindinių investicinių paslaugų nurodytas pavedimų, susijusių su investicinėmis priemonėmis ir konsultacijomis dėl investicijų, priėmimas ir perdavimas.
- 11 Šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje „vertybinių popierių prekiautojas“ apibrėžiamas kaip juridinis asmuo, turintis leidimą teikti pagrindines investicines paslaugas pagal Čekijos nacionalinio banko išduotą leidimą. Minėto įstatymo 6 straipsnio 1 dalies b punkte numatyta, kad tokį leidimą turintis juridinis asmuo turi registruotą buveinę Čekijos Respublikoje.
- 12 Pagal Kapitalo rinkos įstatymo 29 straipsnio 1 dalį „investicijų tarpininkui“, kaip jis suprantamas pagal šį įstatymą, leidžiama teikti tik pagrindines investicines paslaugas, nurodytas šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalies a arba e punktuose. Investicinių priemonių, dėl kurių investicinis tarpininkas turi leidimą teikti paslaugas, rūšys apibrėžtos to straipsnio 3 dalyje. Galiausiai to paties straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad investicijų tarpininkai, teikdami Kapitalo rinkos įstatymo 4 straipsnio 2 dalies a arba e punktuose nurodytas pagrindines investicines paslaugas, gali teikti pavedimus tik vertybinių popierių prekiautojui, bankui ar investicinei bendrovei.
- 13 Pagal Kapitalo rinkos įstatymo 162 straipsnio 1 dalies a punktą fizinis ar juridinis asmuo padaro pažeidimą, jeigu jis neteisėtai vykdo veiklą, patenkančią į šio įstatymo taikymo sritį, kuriai, be kita ko, reikalingas Čekijos nacionalinio banko išduotas leidimas ar akreditavimas arba registracija šio banko tvarkomame registre.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 14 *Fondée* yra investicijų tarpininkė, kaip apibrėžta Kapitalo rinkos įstatymo 29 straipsnio 1 dalyje, veikianti pagal Čekijos nacionalinio banko išduotą leidimą. 2021 m. sausio 18 d. sprendimu ši institucija skyrė jai baudą pagal šio įstatymo 162 straipsnio 1 dalies a punktą už tai, kad nuo 2019 m. spalio 7 d. iki gruodžio 27 d. iš savo klientų gautus 407 pavedimus ji perdavė ne Čekijos Respublikoje įsteigtam vertybinių popierių prekiautojui.
- 15 Čekijos nacionalinis bankas nusprendė, kad taip jo klientai galėjo investuoti į biržinių fondų investicinius vienetus, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2014/65, kurie yra investicinės priemonės, kaip tai suprantama pagal minėtą įstatymą. Remiantis Čekijos nacionalinio banko išvadomis, *Fondée* klientai *Fondée* interneto svetainėje pateikdavo pavedimą, kurį *Fondée* perduodavo Nyderlanduose įsteigta bendrovei. Sandoris būdavo vykdomas remiantis trišale šios bendrovės ir jos klientų sutartimi.

- 16 *Fondee* pateikė skundą dėl sprendimo skirti baudą Čekijos nacionalinio banko Bankininkystės tarybai, o ši 2021 m. kovo 18 d. sprendimu jį atmetė. Tada *Fondee* pareiškė ieškinį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme, prašydama panaikinti sprendimą atmesti skundą.
- 17 Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pateiktos informacijos matyti, kad Direktyva 2014/65 netaikoma tokiems „investiciniams tarpininkams“, kaip *Fondee*, nes Čekijos Respublika jų atžvilgiu pasinaudojo šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybe.
- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, jog pagrindinės bylos šalys neginčija, kad *Fondee* neteikia investicinių paslaugų už Čekijos teritorijos ribų reziduojantiems ar įsisteigusiems klientams. Vis dėlto jis priduria, kad *Fondee*, kaip tarpininkė, dalyvauja Nyderlanduose įsteigta investicinei įmonei teikiant investicines paslaugas Čekijos teritorijoje reziduojantiems ar įsisteigusiems klientams. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad ji naudojasi laisve teikti paslaugas kaip „pasyvi paslaugų gavėja“.
- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo teigimu, pagrindinės bylos šalys nesutaria dėl galimybės ūkio subjektams, kuriems taikoma Direktyvos 2014/65 3 straipsnio 3 dalis, remtis SESV 56 straipsniu. Konkrečiai kalbant, Čekijos nacionalinis bankas teigia, kad šioje Direktyvos 2014/65 nuostatoje numatytos teisės į laisvę teikti paslaugas netaikymas investicijų tarpininkams apima bet kokių šių tarpininkų dalyvavimą teikiant tokias paslaugas, todėl valstybė narė gali uždrausti šiems tarpininkams perduoti jų klientų pavedimus kitoje valstybėje narėje įsisteigusiems investicinių paslaugų teikėjams.
- 20 Šiomis aplinkybėmis *Městský soud v Praze* (Prahos miesto teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar asmuo, kuris pagal [Direktyvos 2014/65] 3 straipsnio 1 dalį nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį ir pagal direktyvos 3 straipsnio 3 dalį nesinaudoja laisve teikti paslaugas, kaip tai suprantama pagal direktyvos 34 straipsnį, turi laisvę teikti paslaugas, įtvirtintą [SESV] 56 straipsnyje, jeigu jis pats neteikia investicinių paslaugų pagal vienodos formos Europos pasą kitoje valstybėje narėje įsisteigusiam klientui, bet gauna investicinę paslaugą iš užsienio subjekto, kuris naudojasi vienodos formos Europos pasu, arba kitaip dalyvauja teikiant šią paslaugą galutiniam klientui (yra tarpininkas)?
2. Jei būtų atsakyta teigiamai, ar pagal Sąjungos teisę, visų pirma [SESV] 56 straipsnį, draudžiamos teisės normos, kuriomis investicijų tarpininkui draudžiama perduoti klientų pavedimus užsienio vertybinių popierių prekiautojui?“

Dėl prejudicinių klausimų

- 21 Remiantis suformuota jurisprudencija, nacionaliniams teismams ir Teisingumo Teismui bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, pastarasis turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris leistų priimti sprendimą jo nagrinėjamoje byloje. Į tai atsižvelgdamas Teisingumo Teismas prireikus turi performuluoti jam pateiktus klausimus (2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ż (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 68 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 22 Nagrinėjamu atveju reikia konstatuoti, kad, kaip nurodė generalinis advokatas išvados 23 punkte, Direktyva 2014/65 visiškai suderinti nacionalinės teisės aktai, susiję su į jos taikymo sritį patenkančių investicinių paslaugų, tarp kurių, kaip matyti iš šios direktyvos I priedo, yra pavedimų, susijusių su viena ar keliomis finansinėmis priemonėmis, priėmimas ir perdavimas, tarpvalstybiniu teikimu.
- 23 Kaip matyti iš suformuotos jurisprudencijos, bet kokia nacionalinė priemonė, priklausanti Europos Sąjungos lygiu išsamiai ar visiškai suderintai sričiai, turi būti vertinama atsižvelgiant į šios suderinimo priemonės, o ne pirminės teisės nuostatas (2023 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Commune de Ginosa)*, C-348/22, EU:C:2023:301, 36 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 24 Taigi pateiktus klausimus reikia nagrinėti remiantis vien Direktyvos 2014/65 nuostatomis.
- 25 Konkrečiai kalbant apie Direktyvos 2014/65 34 straipsnį, pažymėtina, kad jis susijęs su investicinių paslaugų teikimu, kurį vykdo investicinė įmonė, gavusi leidimą teikti investicines paslaugas kitoje valstybėje narėje nei ta, kurios teritorijoje teikiamos paslaugos.
- 26 Kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, pateikti klausimai susiję su asmenimis, kuriems taikomas Direktyvos 2014/65 3 straipsnis ir kurie teikia paslaugas tik klientams, reziduojantiems ar įsisteigusiems jų kilmės valstybėje narėje.
- 27 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2014/65 3 straipsnio 1 dalies c punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad asmenys, kuriems valstybė narė nusprendė netaikyti šios direktyvos, turi teisę perduoti vykdyti iš šioje valstybėje narėje reziduojančių ar įsisteigusių klientų gautus pavedimus kitoje valstybėje narėje įsteigtoms investicinėms įmonėms, kurioms tos kitos valstybės narės kompetentinga institucija suteikė leidimą šiuo tikslu pagal minėtą direktyvą, ir todėl pagal ją draudžiamas nacionalinės teisės aktas, draudžiantis tokį perdavimą.
- 28 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagal Direktyvos 2014/65 3 straipsnio 1 dalį valstybėms narėms leidžiama netaikyti šios direktyvos asmenims, kurių kilmės valstybė narė jos yra, jeigu tenkinamos šioje nuostatoje, tarp jų ir c punkto i papunktyje, numatytos sąlygos.
- 29 Taigi Direktyvos 2014/65 3 straipsnio 1 dalies c punkto i papunktyje asmenims, kuriems valstybė narė nusprendė netaikyti šios direktyvos, aiškiai suteikiama teisė perduoti gautus pavedimus leidimą gavusioms investicinėms įmonėms.
- 30 Nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Čekijos Respublika pasinaudojo minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybe, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Vis dėlto, kaip matyti ir iš šio sprendimo, pagal Kapitalo rinkos įstatymo 29 straipsnio 4 dalį investicijų tarpininkams, kaip jie suprantami pagal šį įstatymą, kaip antai *Fondee*, draudžiama perduoti pavedimus kitose valstybėse narėse įsteigtoms investicinėms įmonėms.
- 31 Kaip iš esmės pažymėjo generalinis advokatas išvados 30 ir 31 punktuose, Direktyvos 2014/65 3 straipsnio 1 dalies c punkto i papunktyje numatytas pavedimų perdavimas bet kuriai leidimą turinčiai investicinei įmonei, o ne tik toms, kurios įsteigtos ir turi leidimą asmens, kuriam ši direktyva netaikoma, buveinės valstybėje narėje.

- 32 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti taip: Direktyvos 2014/65 3 straipsnio 1 dalies c punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad asmenys, kuriems valstybė narė nusprendė netaikyti šios direktyvos, gali perduoti vykdyti šioje valstybėje narėje reziduojančių ar įsisteigusių klientų pavedimus kitoje valstybėje narėje įsteigtoms investicinėms įmonėms, kurioms tos kitos valstybės narės kompetentinga institucija suteikė leidimą šiuo tikslu pagal minėtą direktyvą, ir todėl pagal jį draudžiamas nacionalinės teisės aktas, draudžiantis tokį perdavimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 33 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2002/92/EB ir Direktyva 2011/61/ES, 3 straipsnio 1 dalies c punkto i papunktis

turi būti aiškinamas taip:

asmenys, kuriems valstybė narė nusprendė netaikyti šios direktyvos, gali perduoti vykdyti šioje valstybėje narėje reziduojančių ar įsisteigusių klientų pavedimus kitoje valstybėje narėje įsteigtoms investicinėms įmonėms, kurioms tos kitos valstybės narės kompetentinga institucija suteikė leidimą šiuo tikslu pagal minėtą direktyvą, ir todėl pagal jį draudžiamas nacionalinės teisės aktas, draudžiantis tokį perdavimą.

Parašai.